

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

SADETTİN EKİZ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2016/9364
Karar Tarihi : 9/5/2019

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ
Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
Recai AKYEL
Raportör : Özgür DUMAN
Başvurucu : Sadettin EKİZ
Vekili : Av. Adil AKTAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında kamulaştırma bedeline ilişkin faizin hatalı tespit edilmesi ve aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi nedenleriyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/5/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuru hakkında görüş sunulmasına gerek olmadığını bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Konya'nın Hadim ilçesine bağlı Bolat köyünde bulunan 1.085,04 m² yüz ölçümlü bahçe vasfındaki 265 ada 36 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydına göre malikidir.

9. Bağbaşı Barajı, Mavi Tüneli ve Hidroelektrik Santrali projesi çerçevesinde Bakanlar Kurulunun 18/12/2008 tarihli ve 27084 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan kararı ile anılan taşınmazın da bulunduğu alanda acele kamulaştırma yapılmasına karar verilmiştir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) tarafından 19/12/2008 tarihinde başvurucuya ait bu taşınmazın kamulaştırılmasına karar verilmiştir.

10. DSİ 19/3/2009 tarihinde taşınmaza acele elkoyma talebinde bulunmuş, Hadim Asliye Hukuk Mahkemesi 12/5/2009 tarihinde bu talebi kabul etmiştir. Mahkeme, mahallinde yapılan keşif sonucu taşınmazın değerini 5.786,88 TL olarak belirlemiş ve bu bedelin ödenmesi karşılığında taşınmaza acele el konulmasına karar vermiştir.

11. DSİ Kıymet Takdir Komisyonu 19/1/2009 tarihinde söz konusu taşınmazın kamulaştırma bedelini 5.674,76 TL olarak belirlemiş, başvurucu ile anlaşma sağlanamadığından satın alma usulü başarısız olmuştur.

12. DSİ bunun üzerine 8/11/2012 tarihinde başvurucu aleyhine aynı Mahkemede kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açmıştır.

13. Mahkeme 6/5/2013 tarihinde dava konusu taşınmazın başında, Bilirkişi Kurulu eşliğinde keşif yapmıştır. Bilirkişi Kurulunun 5/7/2013 tarihli raporunda tarım arazisi niteliğinde olduğu değerlendirilen taşınmaz yönünden net gelir yöntemine göre yapılan hesaplama sonucu kamulaştırma bedelinin 9.883,88 TL olduğu görülmüştür.

14. Mahkeme 28/10/2013 tarihinde davanın kabulü ile taşınmazın tapu kaydının iptaline ve DSİ adına tapuya tesciline hükmetmiştir. Mahkeme kamulaştırma bedelinin ise 9.983,88 TL olarak tespitine ve daha önce ödenen 5.786,88 TL'nin mahsubu ile banka şubesine depo edilen bakiye 4.197 TL'nin başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Kararda ayrıca bu bedele 30/4/2013 tarihinden itibaren kanuni faiz işletilmesi öngörülmüştür. Bunun yanında davacı idare lehine davalı başvurucudan alınmak üzere 1.198,06 TL ve başvurucu lehine davacı idareden alınmak üzere yine 1.198,06 TL vekâlet ücreti ödenmesine karar verilmiştir.

15. Taraflarca temyiz edilen karar Yargıtay 18. Hukuk Dairesi tarafından 3/6/2014 tarihinde bozulmuştur. Kararın gerekçesinde; aynı kamulaştırma kapsamında esas alınan gıda, tarım ve hayvancılık ilçe müdürlüğü verilerine uyulmamasının doğru görülmediği belirtilmiştir. Daire ayrıca Anayasa Mahkemesinin kamulaştırma bedelinin değer kaybına ilişkin kararları dikkate alındığında dava tarihinden dört ay sonra faiz işletilmesi gerekirken ilgili kanunun yürürlük tarihinin faiz başlangıç tarihi olarak belirlenmesinin de doğru olmadığını ifade etmiştir.

16. Bozma kararına uyan Mahkeme 8/2/2015 tarihli yeni bir bilirkişi raporu aldırılmış ve bu raporu hükme esas alarak 28/5/2015 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Mahkeme bu defa kamulaştırma bedelinin 10.219,58 TL olarak tespitine ve bozma öncesi başvurucuya ödenen 9.983,88 TL'nin mahsubu ile depo edilen bakiye 235,70 TL'nin başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Mahkeme tarafından ayrıca davacı idare yararına başvurucudan alınmak üzere 100 TL, başvurucu yararına davacı idareden alınmak üzere 100 TL vekâlet ücreti ödenmesine hükmedilmiştir.

17. Hüküm, davacı idare tarafından temyiz edilmiştir. Başvurucu, temyize cevap dilekçesinde vekâlet ücretine hükmedilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Daire 24/2/2016 tarihinde temyiz edilen hükmün düzeltilerek onanmasına karar vermiştir. Daire davanın niteliğine göre duruşmalarda vekille temsil edilen davacı yararına karar tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre maktu vekâlet ücretine hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Daire ayrıca Mahkemenin ilk kararında tespit edilip idarece davalı adına bankaya yatırılan bedel ile bozmadan sonra saptanıp hüküm altına alınan bedel arasındaki farkın davalı tarafça bankadan çekilmesine kadar varsa işlemiş olan mevduat faizi ile birlikte davacı idareye ödenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... doğru değil ise de bu yanlışların giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden, gerekçeli kararın hüküm fıkrasının 3. bendindeki 'ise' kelimesinden sonra gelmek üzere 'davalı tarafça bankadan çekilmesine kadar varsa işlemiş olan mevduat faizi ile birlikte' ibaresinin eklenmesi, 11. bendindeki 'takdire 100,00 TL' ibaresinin hükümden çıkarılarak yerine '1.500,00 TL' rakamının yazılması suretiyle 6100 sayılı HMK'ya 6217 sayılı Kanunla eklenen Geçici 3. madde gözetilerek HUMK'nun 438. maddesi uyarınca hükmün düzeltilmesine ve düzeltilmiş bu şekli ile onanmasına, temyiz peşin harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 24.02.2016 gününde oybirliğiyle karar verildi."

18. Nihai karar başvuru vekiline 12/4/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

19. Başvurucu 12/5/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

20. 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile değişik 8. maddesinin birinci, beşinci ve sekizinci fıkraları şöyledir:

"İdarelerin, bu Kanuna göre, tapuda kayıtlı olan taşınmaz mallar hakkında yapacağı kamulaştırmalarda satın alma usulünü öncelikle uygulamaları esastır."

'(Değişik beşinci fıkra: 20/8/2016-6745/31 md.) Malik veya yetkili temsilcisi tarafından, bu yazının tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde, kamulaştırmaya konu taşınmaz malı pazarlıkla ve anlaşarak satmak veya trampa isteği ile birlikte idareye başvurulması hâlinde; komisyonca tayin edilen tarihte pazarlık görüşmeleri yapılır, tespit edilen tahmini değeri geçmemek üzere bedelde veya trampada anlaşmaya varılması hâlinde, yapılan bu anlaşmaya ilişkin bir tutanak düzenlenir ve anlaşma konusu taşınmaz malın tüm hukuki ve fiili vasıfları ile kamulaştırma bedelini, malikin kimlik bilgilerini ve taşınmazların tapuda tesciline veya terkinine dair kabul beyanlarını da ihtiva eden tutanak, malik veya yetkili temsilcisi ve komisyon üyeleri tarafından imzalanır. Bu tutanak malikin ferağ beyanı ve tapuda idare adına yapılacak tescilin hukuki sebebi sayılır.'

'Anlaşma olmaması veya ferağ verilmemesi halinde bu Kanunun 10 uncu maddesine göre işlem yapılır.'

21. 2942 sayılı Kanun'un 4650 sayılı Kanun'un 5. maddesi ile değişik 10. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Kamulaştırmanın satın alma usulü ile yapılamaması halinde idare, 7 nci maddeye göre topladığı bilgi ve belgelerle 8 inci madde uyarınca yaptırmış olduğu bedel tespiti ve bu husustaki diğer bilgi ve belgeleri bir dilekçeye ekleyerek taşınmaz malın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine müracaat eder ve taşınmaz malın kamulaştırma bedelinin tespitiyle, bu bedelin, peşin veya kamulaştırma 3 üncü maddenin ikinci fıkrasına göre yapılmış ise taksitle ödenmesi karşılığında, idare adına tesciline karar verilmesini ister.”

22. 2942 sayılı Kanun’un 4650 sayılı Kanun’un 16. maddesi ile değişik 29. maddesi şöyledir:

“10 uncu madde uyarınca mahkeme heyetinin harcırahları, 15 inci madde uyarınca mahkemece oluşturulan bilirkişilerin ve keşifte dinlenen muhtarın mahkemece takdir edilecek ücretleri ile, tapu harçları ve bu Kanunun gerektirdiği diğer giderler kamulaştırmayı yapan idarece ödenir.”

23. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 323. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“(1) Yargılama giderleri şunlardır:

...

ğ) Vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak vekâlet ücreti.

h) Yargılama sırasında yapılan diğer giderler.”

24. 6100 sayılı Kanun’un 326. maddesi şöyledir:

“(1) Kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin, aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir.

(2) Davada iki taraftan her biri kısmen haklı çıkarsa, mahkeme, yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaştırır.

(3) Aleyhine hüküm verilenler birden fazla ise mahkeme yargılama giderlerini, bunlar arasında paylaştırabileceği gibi, müteselsilen sorumlu tutulmalarına da karar verebilir.”

25. 6100 sayılı Kanun’un 330. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Vekil ile takip edilen davalarda mahkemece, kanuna göre takdir olunacak vekâlet ücreti, taraf lehine hükmedilir.”

26. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 164. maddesinin birinci ve beşinci fıkraları şöyledir:

“Avukatlık ücreti, avukatın hukuki yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder.”

‘Dava sonunda, kararlar tarifeye dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücreti avukata aittir. Bu ücret, iş sahibinin borcu nedeniyle takas ve mahsup edilemez, haczedilemez.”

27. 31/12/2014 tarihli ve 29222 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin İkinci Kısım İkinci Bölüm'ünün ilgili kısımları şöyledir:

"Yargı Yerleri ile İcra ve İflas Dairelerinde Yapılan ve Konusu Para Olmayan veya Para ile Değerlendirilemeyen Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret

...

7. Asliye Mahkemelerinde takip edilen davalar için 1.500,00 TL.

..."

B. Uluslararası Hukuk

28. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "*Mülkiyetin korunması*" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

29. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davalarında mülk sahibi aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi şikâyetini *Musa Tarhan/Türkiye* (B. No: 12055/17, 23/10/2018) kararında incelemiştir. Bu karara konu olayda başvuru kamulaştırma kapsamında uygulanan satın alma usulünde 843,58 TL tutarında kamulaştırma bedeli teklif edilmiş, başvuru bu teklifi kabul etmeyince DSİ tarafından kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açılmıştır. Yapılan yargılama neticesinde davayı kabul eden asliye hukuk mahkemesi kamulaştırma bedelini 2.515,38 TL olarak tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca taraflar aleyhine birbirlerinden alınmak üzere 1.500 TL vekâlet ücreti ödenmesine karar vermiştir.

30. AİHM öncelikle başvuru kamulaştırma bedelini kısmen azaltan, masraf olarak ödenen para tutarının Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında mülk teşkil ettiğini vurgulamıştır (*Musa Tarhan/Türkiye*, § 72). AİHM müdahaleyi ise mülkiyetten barışçıl yararlanma ilkesine ilişkin genel kural çerçevesinde incelemeyi tercih etmiştir (*Musa Tarhan/Türkiye*, § 73).

31. AİHM başvuru aleyhine vekâlet ücreti ödenmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi adil denge ölçütü yönünden tartışarak bu sonuca varmıştır. AİHM'e göre ilk olarak uyumsuzluğun temeli mülkiyetten yoksun bırakmadır. Böyle durumlarda adil denge, mülkün değeri ile orantılı bir tazminatın ödenmesiyle sağlanmakta; aksi hâlde bireye aşırı bir külfet yüklenmektedir. (*Musa Tarhan/Türkiye*, § 76). AİHM olayda başvuru lehine 2.515 TL kamulaştırma bedeli ödenmesine karar verildiğini ancak yargılama süreci sonunda başvuru kamulaştırmayı yapan idareye 1.500 TL avukatlık ücreti ödemek durumunda

kaldığını, nihayet aldığı tutarın ise kamulaştırma bedelinin %40'ına tekabül ettiğini vurgulamıştır (*Musa Tarhan/Türkiye*, § 77). AİHM kamulaştırma bedeline ilişkin davalar ile böyle bir yükümlülük içermeyen davalar arasındaki farka dikkati çekmiştir. AİHM başvurucuya ödenecek kamulaştırma bedelinin belirlendiği davalarda devletin bir elle verdiğini yargılama giderlerinin tahsili yoluyla diğer bir elle almasının aslında bir paradoks olarak görüldüğünü vurgulamıştır (*Musa Tarhan/Türkiye*, § 78).

32. AİHM, başvurucunun satın alma görüşmeleri sırasında uzlaşmaması yüzünden davayı açmaya sebep olduğu yönündeki hükümet görüşüne ise itibar edilemediğini açıklamıştır. AİHM'e göre davalı tarafın yargılama masraflarını ödemesinin meşru bir amacı olsa da somut olayda başvurucunun kaybeden taraf olarak nitelendirilmesi zor gözükmektedir. Bu bağlamda AİHM, satın alma usulünde teklif edilen bedelin 843 TL olduğunu, mahkemenin ise sonuç olarak kamulaştırma bedelini bunun üç katı olan 2.515 TL olarak belirlediğini ifade etmiştir. Buna göre başvurucunun doğru kamulaştırma bedelini ödemeye zorlamak için idareye dava açtığında haklı olduğu vurgulanmıştır. AİHM ayrıca başvurucunun yargılama sürecinde aşırı bir talebinin veya karşı tarafın gereksiz masraf yapmasına yol açtığına dair bir davranışının da bulunmadığına dikkat çekmiştir. AİHM bu çerçevede idarenin uzmanlarınca belirlenen bedelin üzerinde bir miktarın teklif edilemediğini, yapılan teklifin de taşınmazın değerinin altında olduğunu belirtmiştir. Buna göre başvurucunun yargılama sürecinin başlatılmasında bir sorumluluğu bulunmamaktadır (*Musa Tarhan/Türkiye*, §§ 79-82).

33. AİHM söz konusu davada her iki taraf yararına da vekâlet ücretine hükmedildiği itirazı yönünden ise söz konusu yargılama giderleri bağlamındaki yükümlülüklerin birbirini iptal etmediğine vurgu yapmıştır. AİHM başvurucunun idare tarafından yapılan ödemenin alıcısı olmadığını, ilgili tarafın her davada kendi avukatına ödeme yapacağını belirtmiştir. Ayrıca 1136 sayılı Kanun'un 164. maddesinin idarenin ödeyeceği vekâlet ücretinin başvurucunun avukatına ödenmesini gerektirdiği zira uyumsuzluğun kaynağının kamulaştırma olduğu ve başvurucunun bu davanın açılmasında bir sorumluluğu bulunmadığı ifade edilmiştir. İkinci olarak yargılama sonunda hükmedilen tutardan idareye ödenecek vekâlet ücreti de düşüldükten sonra kalan tutarın kamulaştırma bedelinin %40'ına denk gelmesi nedeniyle başvurucunun kamulaştırma bedelinin önemli bir kısmından mahrum kaldığı açıklanmıştır. AİHM belirli durumlarda ise bunun aksinin gerçekleşebileceği ihtimalini uzak tutmamıştır (*Musa Tarhan/Türkiye*, §§ 83-86).

34. AİHM sonuç olarak kamulaştırma bedelinde önemli ölçüde azalma meydana geldiği ve bu sonuca başvurucunun davranışının yol açtığı gösterilemediğinden başvurucunun kamulaştıran idarenin avukatlık ücretini ödemeye mahkûm edilmesinin ona aşırı bir külfet yüklediğini ve kamu yararı ile bireyin hakları arasındaki adil dengenin bozulduğunu değerlendirmiştir. Bu sebeple mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (*Musa Tarhan/Türkiye*, §§ 88-89). Giderim olarak ise başvurucunun zararının 22/9/2014 tarihi itibarıyla 1.500 TL olduğuna dikkati çeken AİHM, güncellemeden sonra bu miktarın yaklaşık 400 avroya karşılık geldiğini belirterek bu tutarın maddi tazminat olarak başvurucuya verilmesi gerektiği sonucuna varmıştır (*Musa Tarhan/Türkiye*, § 94).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Mahkemenin 9/5/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Kamulaştırma Bedeline İşletilen Faize İlişkin Şikâyet Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

36. Başvurucu, ilk derece mahkemesinin hüküm kurarken kamulaştırma bedeline uygulanan faizin başlangıç ve bitiş tarihini yanlış belirlediğini belirtmiştir. Başvurucuya göre hükmün (4) numaralı paragrafında bozma kararı öncesi davalıya ödenmiş olan bedele ilişkin faiz başlangıç tarihi 9/3/2013, bitiş tarihi ise 28/10/2013 olmalıdır. Başvurucu aynı hükmün (5) numaralı paragrafında da aynı şekilde faiz başlangıç tarihinin 9/3/2013 olması gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu buna rağmen Yargıtay Dairesince konu hakkında hüküm kurulmadığından yakınmış, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

37. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

38. Somut olayda başvurunun kamulaştırma bedeline işletilen faizin başlangıç ve bitiş tarihlerinin hatalı olduğunu ileri sürdüğü karara ilişkin söz konusu iddialarını -usulüne uygun olarak zamanında temyiz yoluna başvurmadığı gibi temyize cevap dilekçesinde dahi bu hususlara değinmediği dikkate alındığında- ileri sürebileceği olağan kanun yolunu tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

39. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Aleyhe Vekâlet Ücretine Hükmedilmesine İlişkin Şikâyet Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

40. Başvurucu; kamulaştırma kapsamında uzlaşma görüşmelerinde kendisine 5.674,76 TL teklif edildiğini, yapılan yargılama neticesinde ise mahkemenin bu tutarın yaklaşık iki katı olan 10.219,58 TL olarak kamulaştırma bedelini belirlediğini ifade etmiştir. Başvurucu bununla birlikte Yargıtay Dairesince verilen karar gereğince kamulaştırmayı yapan idareye 3.798,06 TL tutarında vekâlet ücreti ödemek zorunda bırakıldığından yakınmıştır. Başvurucu, davanın açılmasında kendisinin bir kusuru bulunmadığı gibi uzlaşma sırasında teklif edilen bedelin düşük olduğu ve doğru kamulaştırma bedeli ancak yargılama sonucunda tespit edilebildiğine göre haklı çıktığının mahkemelerce tespit edildiğini ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca 2942 sayılı Kanun'un 29. maddesine göre yargılama giderlerinin davacı idare üzerinde bırakılması gerektiğini vurgulamıştır. Başvurucu sonuç olarak taşınmazının kamulaştırılmasına rağmen hükmedilen kamulaştırma bedelinin vekâlet ücreti adı altında idareye ödenmesine karar verilmesi suretiyle azaltıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

41. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

42. DSİ tarafından başvuru aleyhine açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tesciline ilişkin davada ilk derece mahkemesince 28/10/2013 tarihinde taraflar yararına karşılıklı olarak 1.198,06 TL vekâlet ücreti ödenmesine karar verilmiş ancak temyiz üzerine Yargıtay Dairesi 3/6/2014 tarihinde hükmün bozulmasına karar vermiştir. Bu defa ilk derece mahkemesince 28/5/2015 tarihinde karşılıklı olarak taraflarca 100 TL vekâlet ücreti ödenmesine karar verilmiştir. Bu kararı başvuru, temyiz etmemiş ancak idarenin temyizi üzerine sunduğu cevap dilekçesinde vekâlet ücreti ödemesinin hatalı olduğu yönünde savunmada bulunmuştur. Yargıtay Dairesi ise idarenin temyiz talebini kabul ederek tarafların karşılıklı olarak 1.500 TL vekâlet ücreti ödemesi gerektiğini belirtmiş ancak hükmü bozarak dava dosyasını göndermek yerine temyiz edilen hükmü düzelterek onamıştır. Dolayısıyla vekâlet ücretine ilişkin hüküm bölümünün Yargıtay Dairesince düzeltilerek onandığı dikkate alındığında başvuru yollarının usulünce tüketilmiş olduğu kabul edilmelidir.

43. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

(1) Mülkün Varlığı

44. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda kamulaştırılan taşınmazın tapuda başvuru adına tescilli olduğu dikkate alındığında bu taşınmaz yönünden başvurunun mevcut bir mülkünün olduğu açıktır. Diğer taraftan kamulaştırma sürecinde açılan davada şikâyeteye konu vekâlet ücretinin başvurucudan tahsiline hükmedilen bir miktar para olduğu başvurunun mal varlığına dâhil olan bu paranın da Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülk teşkil ettiğinde kuşku bulunmamaktadır.

(2) Müdahalenin Varlığı ve Türü

45. Somut olayda başvurunun taşınmazının kamulaştırılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğinde tereddüt bulunmamaktadır. Başvurucu, kamulaştırma süreci sonunda kamulaştırmayı yapan idareye vekâlet ücreti ödemesinin kamulaştırma bedelini azalttığından yakınmaktadır. Anayasa Mahkemesi daha önce yargılamanın herhangi bir

aşamasında taraflardan biri aleyhine yargılama masraflarına hükmedilmesinin ilgili tarafın mal varlığında azalmaya yol açacağı için kişinin mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşıdığını kabul etmiştir (A.D., B. No: 2015/10393, 9/1/2019, § 60). Dolayısıyla başvurucunun kamulaştırma sürecinde idareye vekâlet ücreti ödemek zorunda kalması suretiyle daha az kamulaştırma bedeli elde etmesi mülkiyet hakkına müdahale edildiğini göstermektedir.

46. Anayasa Mahkemesi kamulaştırma yoluyla yapılan müdahaleleri mülkten yoksun bırakmaya ilişkin kural çerçevesinde incelemektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Abdulaziz Çelik ve diğerleri*, B. No: 2015/18941, 29/11/2018, § 34). Bunun yanında yargılama giderlerine hükmedilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahaleler ise yargılama sistemi kapsamında doğrudan harç gibi bir katkı alınması durumunun söz konusu olmadığı hâllerde mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmiştir (A.D., § 62). Somut olayda da kamulaştırma sürecinde özellikle aleyhe vekâlet ücreti ödenmesine karar verilmesinden yakınıldığına göre müdahalenin niteliği gereği başvurunun mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi uygun görülmüştür.

(3) Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

47. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

48. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

(a) Kanunilik

49. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş.* [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; *Ford Motor Company*, B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49; *Necmiye Çiftçi ve diğerleri*, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

50. Öncelikle başvurucunun taşınmazının kamulaştırılması 2942 sayılı Kanun hükümlerine göre yapıldığından kamulaştırmanın kanuni bir dayanağının olduğunu belirtmek gerekir. Başvurucu, aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesinin 2942 sayılı Kanun'un 29. maddesine aykırı olduğundan yakınmaktadır. Bu madde ile mahkeme heyeti harcırahı,

bilirkişi ile keşif giderleri ve tapu harçları yanında bu Kanun'un gerektirdiği diğer giderlerin kamulaştırmayı yapan idarece ödenmesi öngörülmüştür (bkz. § 23). 6100 sayılı Kanun'un 323. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendine göre vekâlet ücretleri de yargılama giderleri arasında sayılmıştır. Bununla birlikte Yargıtay Dairesinin vekâlet ücretini 2942 sayılı Kanun'un gerektirdiği diğer giderler arasında görmediği ve bu sebeple söz konusu gideri idare üzerinde bırakmadığı anlaşılmaktadır.

51. Anayasa Mahkemesinin hukuk kurallarının yorumlanması kapsamındaki görevi sınırlıdır. Bu bağlamda Yargıtayın söz konusu hukuk kurallarının yorumunun mülkiyet hakkı bakımından yol açtığı sonuçlar önem taşımakta olup somut olay bağlamında Anayasa'nın 35. maddesi çerçevesinde mülkiyet hakkının korunmasının gerekliliklerinin yerine getirilip getirilmediği değerlendirilerek sonuca varılmalıdır. Dolayısıyla müdahalenin niteliğini gözetken Anayasa Mahkemesi müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığını ölçülülüğünü sorgulamak suretiyle tespit edecektir.

(b) Meşru Amaç

52. Somut olayda baraj yapımı amacıyla kamulaştırma yapılmasında ve bu süreçte idarenin hukuki temsil giderlerinin karşı tarafa yükletilmesinde kamu yararının bulunduğu kanaatine varılmıştır.

(c) Ölçülülük

(i) Genel İlkeler

53. Son olarak kamu makamlarınca başvurusunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

54. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

55. Orantılılık ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurusunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Müdahalenin orantılılığını değerlendirirken Anayasa Mahkemesi; bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini, diğer taraftan da müdahalenin niteliğini, başvurusunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (*Arif Güven*, B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60; *Osman Ukav*, B. No: 2014/12501, 6/7/2017, § 71).

56. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü çerçevesinde incelemiştir. Buna göre Anayasa'nın 13. ve 35.

maddelerine göre bireylerin mülkiyet hakları ve müdahale ile elde edilmek istenen kamu yararı amacı arasında adil bir denge kurulmalıdır. Mülkten yoksun bırakmanın söz konusu olduğu kamulaştırma yoluyla yapılan müdahaleler ise doğası gereği kamulaştırılan taşınmazın değeriyle orantılı bir tazminat ödenmesini zorunlu kılmaktadır. Bunun yanında Anayasa'nın 46. maddesine göre de kamulaştırılan taşınmazın gerçek karşılığının peşin olarak taşınmaz malikine ödenmesi gerekmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Selma Arıcan*, B. No: 2013/7841, 21/5/2015, §§ 35-63; *Mukadder Sağlam ve diğerleri*, B. No: 2013/2511, 22/1/2015, §§ 45-55; *Saadet Esin*, B. No: 2014/18103, 26/10/2017, §§ 34-50; *Celal Afşin ve diğerleri*, B. No: 2015/18943, 19/9/2018, 35-51; *Aysel Kırallı ve diğerleri*, B. No: 2015/13946, 19/9/2018, §§ 30-34).

57. Diğer taraftan Anayasa'nın 141. maddenin son fıkrasına göre davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir. Davaların bu fıkra da yer alan en az giderle sonuçlanması kuralı, aynı zamanda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının korunmasının gerekliliklerinden biridir. Bu gereklilik çerçevesinde yargılama kapsamında yapılan giderlerin bu giderlere yol açan davayı kaybeden veya itirazında haksız bulunan tarafa yükletilmesi mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçülül kılabilir. Ancak yargılama sırasında hangi delillerin toplanacağı ve bu delillerin nasıl değerlendirileceği kural olarak derece mahkemelerinin takdirinde olmakla birlikte uyuşmazlığın çözümüne hiçbir yarar sağlamadığı ilk bakışta (prima facie) anlaşılan yargılama masraflarının yapılması bireylerin mal varlığından gerekli olmadığı hâlde yol açılan önemli bir eksilme sebebiyle müdahaleyi ölçüsüz kılar. Son olarak yargılama giderleri yükletilmesinin her durumda yargı sisteminin iyi yönetilmesi amacı ile karşılaştırıldığında bireylere şahsi olarak aşırı bir külfete yol açmaması gerekir (A.D., § 72).

58. Dolayısıyla yargı makamlarınca gerek dava sırasında yargılama giderlerinin yapılması gerek yargılama sonucunda bu giderlere hükmedilmesi aşamalarında mülkiyet hakkının korunmasının gerektirdiği dikkat ve özenin gösterilerek ölçüsüz bir külfete yol açılmaması gerekmektedir (A.D., § 73).

(ii) İlkelerin Olaya Uygulanması

59. Somut olayda müdahalenin elverişli veya gerekli olup olmadığını sorgulamayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu durumda müdahalenin orantılı olup olmadığı belirlenmelidir.

60. Başvurucu, taşınmazın kamulaştırılmasına ilişkin süreçte kamulaştırmayı yapan idareye vekâlet ücreti ödemesine karar verilmesi nedeniyle kamulaştırma bedelinin azaltıldığını öne sürmektedir. Başvurucu buna göre 3.798,06 TL vekâlet ücreti ödemek durumunda kaldığını belirtmektedir. Ancak olayda ilk derece mahkemesinin 1.198,06 TL vekâlet ücreti ödemesine ilişkin hükmün de yer aldığı kararın Yargıtay Dairesince bozulduğu ve 100 TL vekâlet ücreti ödenmesi yönündeki kararın da temyiz üzerine miktarı 1.500 TL olarak düzeltilmek suretiyle onandığı dikkate alınmalıdır. Bu durumda başvurusunun ödemek durumunda kaldığı vekâlet ücreti tutarı 1.500 TL'dir.

61. Başvuruya konu olayda vekâlet ücretine hükmedilen dava, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasıdır. Dolayısıyla uyuşmazlığın temeli başvurusunun

taşınmazının kamulaştırılarak mülkten yoksun bırakılmasıdır. Bu gibi durumlarda ise yukarıda da değinildiği üzere Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerine göre kamu yararı ile bireyin mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil denge ancak taşınmazın gerçek değerinin ödenmesiyle mümkün olabilir.

62. Kamulaştırma süreci sonunda Asliye Hukuk Mahkemesi başvuru lehine 10.219,58 TL kamulaştırma bedeli ödenmesine karar vermiştir. Mahkeme bununla birlikte başvuruçunun kamulaştırmayı yapan idareye hukuki temsil masraflarını karşılamak üzere 1.500 TL vekâlet ücreti ödemesine karar vermiştir. Bu tutar ise hükmedilen kamulaştırma bedelinin yaklaşık %15'ine tekabül etmektedir.

63. Anayasa Mahkemesi vekâlet ücreti ödenmesine karar verilen davanın kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil talebine ilişkin olduğuna dikkati çekmektedir. Buna göre kamu makamları kamulaştırma yoluyla, Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerine dayalı olarak kamu yararı gereği ihtiyaç duyulan bir taşınmazı zorla edinmektedir. Bu çerçevede yine aynı hükümler uyarınca taşınmazın gerçek bedeli mülkten yoksun bırakılan başvuruçuya ödenmek durumundadır. Kamulaştırılan taşınmazın değerinin belirlenmesi ise ilke olarak kamu makamlarının yükümlülüğündedir. Bu yükümlülük çerçevesinde yürütülen idari ve yargısal süreçlerdeki masrafların ise ancak haklı gösterilebilecek belirli koşulların varlığı hâlinde mülk sahibine yükletilmesi mümkün görülebilir. Aksi hâlde yani bu masrafların her durumda taşınmazı kamulaştırıldığı hâlde mülk sahibine yükletilmesi başvuruçuya aşırı bir külfet yüklenmesine yol açabileceği gibi kamulaştırma bedelinin gerçek değeri üzerinden ödenmesini de engellemiş olur. Dolayısıyla kamulaştırma davalarında yargılama giderleri yönünden yapılacak orantılılık incelemesi diğer davalara göre farklılık göstermektedir.

64. Anayasa Mahkemesi haksız yere davanın açılmasına sebebiyet veren veya dava sırasında karşı tarafın gereksiz yere masraf yapmasına yol açan ilgili tarafın yargılama giderlerini ödemekle sorumlu tutulmasının müdahaleyi orantılı kılabileceğini kabul etmektedir. Somut olayda da buna benzer bir durumun söz konusu olup olmadığı irdelenmelidir. Diğer taraftan bir yargılamada masrafların ilgili tarafa yükletilmesi bakımından tarafların sıfatlarının ne olduğu bir önem taşımamaktadır. Nihayetinde kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında derece mahkemelerinin görevinin taşınmazın gerçek değerini tespit ederek kamulaştırılan taşınmazın malikine ödenmesini sağlamak ve bunun karşılığında ilgili taşınmazı idare adına tescil ettirmek olduğu gözönünde bulundurulmalıdır.

65. Başvuruya konu dava öncesinde kamulaştırmayı yapan idare tarafından satın alma görüşmeleri yürütülmüş ancak taraflar arasında uzlaşma sağlanamadığı için idare kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açmıştır. Ancak satın alma usulünde idare tarafından takdir edilen bedel 5.674,76 TL olup yapılan yargılama neticesinde kamulaştırma bedeli 10.219,58 TL olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla derece mahkemelerince belirlenen söz konusu tutar, satın alma usulünde teklif edilen bedelin yaklaşık iki katı olduğuna göre başvuruçunun davanın açılmasına sebebiyet verdiği söylenemez. Diğer bir deyişle idarenin teklif ettiği bedeli kabul etmeyen başvuruçunun idareyi dava açmaya zorlayarak kamulaştırma bedelinin taşınmazın gerçek değeri üzerinden ödenmesini sağladığı anlaşılmaktadır. Bu durumda başvuruçunun aşırı bir talebinin veya karşı tarafın gereksiz masraflar yapmasına yol açabilecek bir davranışının olduğu da ortaya konabilmiş değildir.

66. Diğer taraftan 2942 sayılı Kanun'un 8. maddesinin beşinci fıkrasına göre idare ile mülk sahibi arasındaki anlaşma tutarı kıymet takdir komisyonunca belirlenen bedelden fazla olamayacağına göre başvurunun söz konusu süreçte yapacağı itirazların da bir anlamı bulunmamaktadır.

67. Bunun yanında söz konusu davada her iki taraf yararına da vekâlet ücreti ödenmesine karar verilmiş ise de başvurunun kendi yararına hükmedilen vekâlet ücretini 1136 sayılı Kanun'un 164. maddesi uyarınca avukatına ödemekle yükümlü olduğu dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla başvurunun ödemek durumunda kaldığı vekâlet ücreti kendi yararına ödenen vekâlet ücretinin doğrudan bir karşılığı olarak görülemez.

68. Bu durumda derece mahkemelerince tarafların aynı miktarda vekâlet ücreti ödemelerine karar verilmekle taraflar kendi masraflarını üstlenmeye zorlanmış ise de ilgili dava kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasıdır. Buna göre sürece bir bütün olarak bakıldığında taşınmazı kamulaştırılmakla mülkünden yoksun bırakılan başvuru kamulaştırmayı yapan idareye kamulaştırma bedelinin yaklaşık %15'i oranında bir tutarı vekâlet ücreti ödemek durumunda bırakılmıştır. Hâlbuki satın alma usulünde tespit edilen bedeli kabul etmeyen başvuru yapılan yargılama sonucunda haklı çıkmış olup başvurunun söz konusu davanın açılmasında bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

69. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedelinin satın alma usulünde belirlenen değerden daha düşük bir tutarda tespit edildiği davalarda farklı bir sonuca ulaşılabileceğine dikkati çekmektedir. Ancak böyle durumlarda da hükmedilecek vekâlet ücretinin kamulaştırma bedelini önemli ölçüde azaltmaması gerekmektedir. Özellikle kamulaştırma bedelinin nispeten düşük belirlendiği hâllerde vekâlet ücretinin de aynı oranda düşük belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde yani her durumda maktu vekâlet ücreti ödenmesine karar verilmesi somut olayın özelliğine göre mülk sahibine aşırı bir külfet yüklenmesine yol açabilir.

70. Sonuç olarak taşınmazı kamulaştırılan başvurunun satın alma usulündeki bedeli kabul etmediği olayda derece mahkemelerince daha yüksek bir bedelin tespit edilmesi başvurunun söz konusu davayı açmasında haksız olmadığını göstermektedir. Öte yandan kamulaştırmayı yapan idareye başvurunun vekâlet ücreti ödemek zorunda bırakılması kamulaştırma bedelinin önemli ölçüde azalmasına sebebiyet vermiş olup bu sonuca başvurunun davranışının yol açtığı gösterilemediğinden müdahale başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemektedir. Bu sebeple müdahalenin dayandığı kamu yararı ile başvurunun mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil denge başvuru aleyhine bozulmuş olduğundan başvurunun mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüstsüzdür.

71. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

72. Başvuru, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

73. Başvurunun belirtilen şikâyetleri mülkiyet hakkı bağlamında incelenmiş ve ihlal sonucuna varılmıştır. Buna göre adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

74. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

75. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle devam eden ihlalin durdurulması, ihlale konu kararın veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, § 55).

76. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemler, yargısal işlemler veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (*Mehmet Doğan*, § 57).

77. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (*Mehmet Doğan*, § 58).

78. Buna göre Anayasa Mahkemesince ihlalin tespit edildiği hâllerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemeleri ise Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (*Mehmet Doğan*, § 59).

79. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

80. Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında kamulaştırmayı yapan idareye başvurunun 1.500 TL vekâlet ücreti ödemesine karar verilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Buna göre somut başvuruda ihlalin ilk derece mahkemesinin hükmünün düzeltilerek onandığı Yargıtay kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

81. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Hadim Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2014/627, K.2015/523) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

82. Yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi ihlalin sonuçları bakımından yeterli bir giderim oluşturduğundan başvurucunun tazminat taleplerinin reddi gerekir.

83. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL tutarındaki yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedeline işletilen faiz yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın ayrıca incelenmesine YER OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hadim Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2014/627, K.2015/523) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/5/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Recai AKYEL